

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დასდეს ცხოვართვის. იოან. 10—11.
 მხოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მამურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განჯისვენოთ თქვენ. მ. თ. 11—28.

№ 40

1883—1903

31 ოქტომბერი

ჩედაქიისაგან

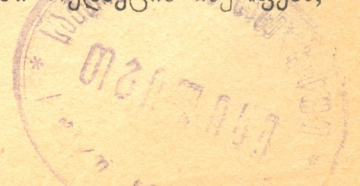
ოცი წლის თაზი.

30 ოქ. 1883 წ.—30 ოქ. 1903 წ.

მა წლის 30 ოქტომბერი სწორედ შესანიშნავი დღეა, როგორც ჩვენთვის, ისე ჩვენი ორგანოს „მწყემსი“-სათვის. დღეს შესრულდა ოცი წელიწადი მას აქეთ, რაც „მწყემსი“ არსებობს. ოცი წლის არსებობა ჟურნალ-გაზეთისა, და ისიც ჩვენ საქართველოში, შესანიშნავია. არც ერთი ჟურნალი და გაზეთი არ არსებულა ჩვენში ოცი წელიწადი ერთსა და იმავე რედაქტორის ხელში. რუსეთის ზოგიერთ დიდ გაზეთებს სამი-ოთხი თვის მეტი არ შეუძლიათ იარსებონ მარტო ხელის მომწერთა სახსრით, რომ სხვა საშუალება არა ჰქონდესთ. ეს სხვა საშუალება არის სხვა-და-სხვა განცხადებათა საბეჭდავი ფულები.

ამ განსაკუთრებული შემოსავლის წყალობით არსებობენ უმეტეს ნაწილად რუსეთის გაზეთები და ჩვენშიაც ესევე კარგად ხელს უწყობს ზოგიერთ გაზეთებს. ამ მხრით ჩვენი ჟურნალი სრულებით მოკლებულია იმ შემოსავალს, რომლითაც ზოგიერთები თითქმის უზრუნველ-ყოფილნი არიან. ეს, რასაკვირველია, არ იაქმის იმ ჟურნალ-გაზეთების შესახებ, რომელნიც საეკლესიო-ღვთისმეტყველოდ გაუხდიათ მოსამსახურე პირთათვის და რომლის ხელმძღვანელ ფულებს პირ-და-პირ ჯამაგირებიდან ურიცხვავენ, იმის-და მიუხედავად, სურს თუ არა მას მისი გამოწერა და კითხვა!.. ამისთანა ჟურნალ-გაზეთების არსებობა, არამდენი ხანიც უნდა იარსებონ მათ სრულებით ჩასაგდები არ არის. კიდევ მიტომ „მწყემსი“-ს ჟურნალის არსებობა, რომლის გამოწერა მთლად დამოკიდებულია ხელის მომწერთა სურვილზე და თანაც იმ პირობების განსაკუთრებული ვითარება, რომელშიდაც ჩვენი რედაქცია იმყოფება, ქვეყნარტად საგულისხმოა.

დღეს ჟურნალის არსებობის ოცი წლის შესრულების დროს მომეცით ნება, პატივცემულნი მკითხველნი, მოკლედ შევატყობინოთ ზოგიერთი ბიოგრაფიული ცნობები და ცოტა რამ თავ-გადასავალი ჩვენი ორგანოს „მწყემსი“-სა. მართალია ორასამასამდე მუდმივი ხელის მომწერი ჰყავს ჩვენ ჟურნალს დღემდე დაარსებისა, მაგრამ მათაც-კი ბევრი რამ არ შეუტყვიათ როგორც ჩვენი ისე „მწყემსი“-ს თავგადასავალისა ამ ოცი წლის განმავლობაში. ამ ცნობის შეტყობა მკითხველთათვის, განსაკუთრებით ხელის მომწერთათვის, ჩვენი აზრით, არა თუ საინტერესოა, არამედ მიუცილებლად საჭიროა და სწორედ დროც არის 20 წლის შესრულების დღეს.

ყველამ იცის რომ 1865 წლამდე საქართველოში სასულიერო ჟურნალ-გაზეთის ხსენება არ ყოფილა. არა თუ მარტო საქართველოში, არამედ რუსეთშიაც მთელი ეპარქიები მოკლებული იყვნენ სასულიერო ჟურნალ-გაზეთებს.

1865 წელს გამოიცა „სასულიერო მახარობელი“ დიდად ნასწავლის დეკანოზის მ. ხელიძისაგან, რომელსაც დიდის აღტაცებით მიეგებენ ყველანი, აღუთქვებს დახმარება და შემწეობა. ჩვენ ამ დროს სემინარიაში ვსწავლობდით. დიდი იმედი გვქონდა ყველას ამ ორგანოსი. ბევრი გავემზადეთ საშრომლად ამ ორგანოში და იმედი გვქონდა, რომ ეს ჟურნალი ჩვენი ცხოვრების კითხვებს უყურადღებოდ არ დასტოვებდა. მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ ჟურნალის პროგრამა მაშინდელი დროის შეუფერებლად აღმოჩნდა და მკითხველები ვერ მოიპოვა. ხელის მომწერთა მკითხველების რიცხვა მეორე წელსვე იკლო და მესამე წელს ფულის უმექონლობისა და სხვა და-სხვა მიზეზებისა გამო სრულებით დაიხურა. ეს ძრიელ საწყენად დაურჩა მკირე ხელის მომწერთა.

ჩვენ, გამოვედით თუ არა ცხოვრებაში, 1867 წელში შეძლებისა-და-გვარად ვღებულობდით მონაწილეობას ყველა იმ დროის საერო ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში სხვა-და-სხვა სტატიებისა და შენიშვნების წერით, როგორც საერო ისე სასულიერო წოდების შესახებ. ბოლო დროს რუსეთის საერო ჟურნალ-გაზეთებმა და მათის წაბადვით ჩვენმა ქართულმა ჟურნალ-გაზეთებმაც მეტის-მეტე ცალკერძი მსჯელობა დაიწყეს სამღვდლოებაზე. ერთი რომელიმე მღვდლის დანაშაულობისათვის მთელს სამღვდლო-

ებას დაუწყებდნენ ხოლმე შეუფერებლად ბრალდებას. ამ გაზეთის რედაქციებს ვსთხოვეთ, რომ მოეცათ ნება მათ ჟურნალ-გაზეთებში გაგვეცა პასუხი სამღვდლოების შესახებ მოწინააღმდეგე მწერალთათვის. მოგვეცეს ნება „დროება“-ში, მაგრამ ორიოდ სტატიის შემდეგ უარი განაცხადეს ამისთანა სტატიების ბეჭდვაზე. ამ გარემოებამ მეტის-მეტად დაგვალონა. წარჩინებული სამღვდლოება ქალაქებისა მთელს საქართველოს საეგზარხოლოში სრულებით არას ფიქრობდა სასულიერო ჟურნალის გამოცემაზე. მართალი რომ სთქვას კაცმა, არც დრო ჰქონდათ. გარდა პირდაპირი მოძღვრის თანამდებობისა, თავის სამწყსოში გაკვეთილები ჰქონდათ სხვა-და-სხვა სასწავლებელში და ვინ ისურვებდა ამ შემოსავლის უარის თქმას, ჟურნალის გამოცემისთვის ხარჯის გაწევას! მათ დღესაც, არა თუ ჟურნალების გამოცემისა და სტატიების წერისათვის, არამედ დამზადებული ჟურნალების წაკითხვისათვისაც არა აქვსთ დრო!.. ჩვენ, სოფლის მღვდელს, არ მოგვიტოვინა გულმა სასულიერო წოდება ასე მოკლებული ყოფილიყო ყოველ პერიოდულ გამოცემას და განვიზრახეთ დრო-გამოშვებით გამოცემის დაარსება. შევადგინეთ გამოცემის პროგრამა და თხოვნა მივართვით ყ-ღ სამღვდლო გაბრიელს, რომელმანც სიამოვნებით წარადგინა, სადაც ჯერიყო.

მიიღო თხოვნა ექსარხოლად ყოფილმა პავლემ. დაფიქრდა და გამომიცხადა: მეშოვა ვინმე პასუხის მგებელ რედაქტორად თფილისის ქალაქში და დამისახელა სამი, მისის აზრით, საიმედო პირნი: დეკანოზი გ. ხელიძე, მანსვეტოვი და პ. კონჩუევი, რომელთანაც კიდევ გამგზავნა მათის სურვილის შესატყობლად. თუმცა ექსარხოლის სურვილის აღსრულება ჩემგან უარის ყოფას მოასწავებდა, მაგრამ მაინც აღვასრულე მისი ბრძანება. დეკ. მ. ხელიძემ მითხრა, რომ არა აქვს იმედი ხელის მომწერლების შოვისა და არც სურს, შემდეგ თავის ჟურნალის დახურვისა, რაიმე გაზეთის ანუ ჟურნალის რედაქტორობა იკისროს. დეკ. მანსვეტოვმა განაცხადა, რომ მან კარგათ ქართული ენა არ იცის, გარდა ამისა სწეულადაც არის და არ შეუძლია პასუხის მგებლობა და რედაქტორობა ისურვოს. მამა კონჩუევთან აღარ მივსულვარ როგორც დარწმუნებული, რომ ის არასოდეს ჩემი გამოცემის პასუხის მგებლობას არ ისურვებდა, და კიდევ რომ დათანხმებულიყო,

მისი რედაქტორობა ყ-ღ შეუძლებელი იქნებოდა ჩემთვის. მოკლე ჩემი მოხსენების შემდეგ წარდგინდა ექსპარხოსიდან უწ. სინოდში ჩემი თხოვნა გეგმით...

წარმოიდგინეთ ზოგიერთი პირების ავკაცობა! საერო ქართულ გაზეთებში აღძრეს ერთი უშველ-ბელი წერა ჯერ ნება-დაურთველ ჟურნალის „მწყემსი“-ს წინააღმდეგ. სწერდენ იგინი: „ეს ჟურნალი საერო ჟურნალ-გაზეთების წინააღმდეგ საბრძოლველად გამოდისო. თხოვნაში ლამაზიძე აძობს, რომ საერო ჟურნალ-გაზეთებში მართლმადიდებელი ხალხი სულიერ საზრდოს ვერა ჰპოვებსო.“ ეს სიტყვები საკმაო იყო ზოგიერთების ასამხედრებლად გამოუსვლელ ჟურნალის წინააღმდეგ. წარმოიდგინეთ პასუხსაც არ გვიბეჭდადნენ ამის შესახებ ის რედაქტორები, რომელნიც წინედ შრომით დახმარებას გვეხვეწებოდნენ. ამ ნაირად ჩვენ კეთილ განზრახვას დასაწყისშივე აღმოუჩნდა ისეთი პირები, რომელნიც ეშმაკის შთაგონებით მაცადინობდნენ ხელის შეშლას. მაგრამ ამაოდ ჩაიარა მათმა მაცადინობამ, აღარ გასჭრა ზოგიერთების ბეზლობით ეფისტოლეებმა. უწმიდესმა სინოდმა ნება დართო ახალ ორგანოს „მწყემსი“-ს გამოცემისა ჩვენის რედაქტორობითა და გამოცემლობით. ოკტომბრის თვე 1883 წლისა უშესანიშნავეს დღედ შეიქმნა ჩვენთვის, რადგან ამ თვეში მივიღეთ ნებართვა გაზეთის გამოცემაზე, რომელის დაარსებაც ასე გულითა და სულით გვსურდა.

რედაქცია, რასაკვირველია, დაარსდა დ. ყვირილაში და ბეჭდვა დაწყებულ იქნა ქ. ქუთაისში. ზოგიერთების რჩევა ქალაქში გარდასვლისა უარვტყავით. ყველას ამას ვუმტკიცებდით, რომ ოლიანდ სურვილი იყოს, თორემ კაცს ყოველი ადგილიდან შეუძლია სამსახური გაუწიოს ეკლესიასა და მამულს. არც მოვტყუებულვართ... წარმოიდგინეთ, მკითხველო, რა გრძობით მიეგებებოდა ზოგიერთი ქალაქის „განათლებული“ სამღვდელოება ჩვენს გამოცემას. იგინი საზოგადოებას უმტკიცებენ, რომ უმათოდ სოფლის მღვდლებისაგან არაფერი არა კეთდება-რა!.. შურმა შეიპყრა ზოგიერთები და აღმოცერად დაუწყეს ყურება ჟურნალს. მათ აჰყვნენ ზოგიერთი მათი ხელქვეითები და ნაცვლად თანაგრძობისა ყოველის ღონისძიებით ხელს გვიშლიდნენ და დღემდის მეცადინობდნენ დაბრკოლებას. მაგრამ, ჩვენდა სასიხარულოდ, და მეშურნეთა სასირც-

ხოდ, სამღვდელოების უმეტესი ნაწილი დიდის თანაგრძობით მიეგება ახლად დაარსებულ ჟურნალს და დღემდის მისი დაარსებისა დღემდე გულით და სულით თანაგრძობას უწევს და კავშირს არ სწყვეტავს რედაქციასთან. და აი, სამღვდელოების ამ უმეტესი ნაწილის თანაგრძობით. რედაქციამ მრავალ დაბრკოლებას დასძლია. რედაქციამ 1886 წელში სტამბა შეიძინა და ამით მეტის-მეტად გაგვიძლიდა საქმე...

1887 წელში სემენარიის რექტორმა მისაილმა აღძრა კითხვა «მწყემსი»-ს საზოგადო საექსპარხოსიის ჟურნალად გადაკეთებაზე. მისი პროექტით ჩვენი ჟურნალი უნდა გადაკეთებულიყო ოფიციალურ საექსპარხოსიის ჟურნალად. ჟურნალი უნდა გამოცემულიყო თბილისში. ჩვენც კარგ ადგილს გვაძლევდნენ თბილისშივე; რუსული სტატუტების რედაქტორად უნდა ყოფილიყო მამა მისაილი და ქართულისა— ჩვენ. «მწყემსი»-ს პროგრამა და გარეგნობა მ. მისაილის აზრით უნდა შეცვლილიყო და პოლოცკის ეპარქიალურ გამოცემის მსგავსად უნდა ყოფილიყო პატარა წაგნაკად. ჩვენ არ გავხდით თანახმა ჩვენი გამოცემის პროგრამის შეშლაზე; ამასთან უარი განვაცხადეთ თბილისში გარდასვლაზე, თუმცა საპატიო და კარგ შემოსავლიან ადგილს გვაძლევდნენ. საქმე შეჩერდა თითქმის სამს წელს. მათი მეუფების მთავარ ეპისკოპოსის პალლადის სურვილით „მწყემსი“-ს რედაქცია გამოცხადდა თბილისში, თუმცა ჟურნალი იწერებოდა ყვირილაში და იბეჭდებოდა ქუთაისში...

როცა მეორე შეკითხვაზე ჩვენ კიდევ არ გავხდით თანახმა ჩვენი ორგანოს ოფიციალურ ორგანოდ გადაკეთებაზე, გამოითხოვეს ნებართვა საქართველოს საექსპარხოსიის ჟურნალის გამოცემაზე. თანახმად ექსპარხოსის სურვილისა მიიღეს ნებართვა. მიეწარა სამღვდელოებას ხელის მოსაწერი ფულების გამოგზავნა და გაჩაღდა გამოცემის საქმე. ზოგიერთ ქალაქის წარჩინებულ სამღვდელოებას ეს ჟურნალი უფრო მოსწონს და უფრო საინტერესო საკითხავად მიიჩნიათ, მაგრამ ეს დიდი გასაკვირველი არ არის, რომ ისეთის მშვენიერის სტატიებით და ისე სასიამოვნო საკითხავად გამოდის ეს ჟურნალი. რედაქტორებად დღემდე განათლებული კაცები არიან ხოლმე და თანამშრომლებად განათლებული სემინარიის პროფესორები ჰყავს. ამასთან უმაღლეს სწავლამილებული მღვდლები იღებენ მონაწილეობას, ამისთვის ვამბობთ გასაკვირველი არ არის, რომ ამ ჟურნალმა ასე კარგად დააყენა თავისი საქმე—დაასე საინტერესო საკითხავად გახდა სამღვდელოებისათვის...

სხვა-და-სხვა დაბრკოლებაზე ზევიდგან და ქვე-
იდგან, შიგნიდან და გარედან არას ვიტყვი, რადგან
ამ დაბრკოლებათა შესახებ ცნობები «მწყემსი-ს»
სრულ ბიოგრაფიულ შენიშვნებთან ერთად ცალკე
წიგნად გამოვა, (რომელიც უფასოდ დაურიგდება
ჩვენ მუდმივ ხელის მომწერთ, იმათ რომელნიც
უკანასკნელ ათი წლის განმავლობაში ჩვენი ქურნა-
ლის ხელის მომწერლებად ითვლებიან).

ესეთი გახლავსთ მოკლე ისტორია «მწყემსი“-ს
დაარსებისა და მისი თავდადასავალისა. რაც დაგვა-
კლდა ეხლა ვრცელი ბიოგრაფიული ცნობები ქურ-
ნალის „მწყემსი“-სა, ამას მკითხველებს შეეატყობი-
ნებთ შემდეგში.

ეხლა ყველასთვის საგულისხმოა შევიტყოთ
ის, თუ რა სარგებლობა მოუტანა ამ ორგანომ 20
წლის განმავლობაში, შევიტყოთ, თუ რა სამსახური
გაუწია «მწყემსი“-ს ქურნალმა ჩვენს სამღვდელოებასა
და საზოგადოებას? ჩვენის აზრით ამის აღხსნა და
განმარტება შეუძლიან მხოლოდ მათ, ვინც კით-
ხულობდა და ვინც თვალ-ყურს ადევნებდა ჩვენი
სამღვდელოების და საზოგადოების მიმდინარე
ცხოვრებას და ამავე დროს ყურადღებას აქცევდა
ქურნალის ხმას და ცხოვრებისაგან აღძრულ სხვა-ღ
სხვა კითხვებს. იმგვარ მკითხველს-კი, რომელსაც
არ ესმის საზოგადო ცხოვრებისგან წამოყენებული
კითხვები და ქურნალ-გაზეთს ჰკითხულობს მხოლოდ
დროების გასატარებლად, მათ რასაკვირველია, არავი-
თარი აზრი არ მოეთხოვება. ვისაც ქურნალისათვის
თვალ-ყური სრულებით არ უდევნებია და დაბეჭდილ
სტატიებზე და ცხოვრებისაგან აღძრულ კითხვებზე
არ უფიქრია, მათ კრინტიის დაძვრის ნებაც არა
აქვსთ ქურნალის სამსახურის დაფასებაზე. ყოველს
შემთხვევაში მკითხველი საზოგადოებისათვის მიკ-
ვინდვია ამ საკითხის გარდაწყვეტა...

ოცი წელიწადი, მართალია, დიდი დრო არ
არის, მაგრამ ჩვენ ქართველებისათვის ეს 20 წელი-
წადი 1883 წლიდან 1903 წლამდე წარსული წლე-
ბის სამოც წელს უდრის. სამოცი წლის განმავლო-
ბაში არ მოხდარა ის ცვლილებები, რაც მოხდა ამ
ოცი წლის განმავლობაში, განსაკუთრებით სასული-
ერო წოდებაში. დედა-მიწაზედ არ მოძებნება
ისეთი ხალხი, როგორც ჩვენ ქართველები ვართ,
რომ ისე უგრძობლად მიგებებოდნენ ყოველ გვარ
ცვლილებებს, როგორც ჩვენ ვეგებებით უღარდელად

და არხენად. ამ ცოტა ხნის განმავლობაში ჩვენ
ქართველებისათვის, განსაკუთრებით სამღვდელოები-
სათვის, დასდგა ახალი დრო, რომელიც ერთობ
განსხვავდება ჩვენი ძველი დროისაგან. დიდი გამ-
ჭრიახობა, დიდი შრომა და მეცადინეობა გვმართებს,
რომ ჩვენ სამწყსოს წინ მივუძღოდეთ და უკან არ
ჩამოვრჩეთ.

წავიდა ძველი დრო, ჰქრება სრულებით ძველი
აზრები, ძველი შეხედულება, ძველი მიმართულება,
ძველი ჩვენებური მამა-პაპური ძმობა, სიყვარულობა
და ყოველივე ძველი ჩვეულება და დარბაისლობა:
მწყემსი სათავეში უნდა უდგეს სამწყსოს და
ყოველივე ღონეს უნდა ხმარობდეს, რომ მისი ხმა
ესმოდეს ცხოვართა...

აწინდელი ცხოვრების მიმხედვარე იმედს ჰკა-
რგვენ და სასოწარკვეთილებას ეძლევიან, ხედავენ-რა
ბევრი ჩვენგანი სარწმუნოების დამცირებას, ზნეო-
ბის დასუსტებასა და სხვა-და-სხვა სვინიდიისის წინა-
აღმდეგ მოვლენათა: უაჯობას, უკანონობას, მზავ-
ვრელობას, და შევიწროებას.

მაგრამ ღმერთმან ნუ ჰქნას ეს! შორს ჩვენგან სასო-
წარკვეთილება! შორს ჩვენგან უიმედობა! სასოწარ-
კვეთილება ერთი მომაკვდავ ცოდვათაგანია! გადა-
ვშალოთ დაბადების წიგნი და გადავათვალთ ერთ
ხალხის ისტორია. განა წინად არ ყოფილა უარესი
იმაზე, რასაც დღეს ვხედავთ?.. განა მარტო ჩვენშია
ყველა ის რასაც ვხედავთ და სხვაგან არა არის-რა?
სარწმუნოება ხანდისხან მხოლოდ რამოდენიმე
პირთა შორის დაცულა და ბოლოს ისევ გავრცე-
ლებულა. ერთ დროს არსებული ძალმომრეობა, ერთი
მეორისაგან ჩაგვრა და დევნულება მოსპობილა და
ქვეყანაზე დამყარებულა მშვიდობა ჭ კაცთა შორის
სათნოება. ერთნაირი ცხოვრება ქვეყანაზე არასოდეს
არ ყოფილა. დროება ცვალებადია. სად არის დღეს
ყოველივე ის, რაც იყო ეგვიპტეში? სად არის დღეს
ის, რაც იყო რომში და რაც ხდებოდა შესანიშნავ
კოლიზეში? სად არის ის, რაც ხდებოდა ჩვენში
თათრებისა და სპარსელებიორდს?..

ვიქონიოთ იმედი, იმედი და იმედი. ჩვენი და
ჩვენი სამწყსოს ხსნა შეუძლია მხოლოდ ერთად-ერთს
განათლებას. მხოლოდ ამისი იმედი უნდა
გვქონდეს. უნდა გამოვეთხოვოთ სამუდამოდ იმ
ფიქრსა და აზრს, რომ ჩვენზე იზრუნვენ და რაც
საჭიროა ჩვენთვის სხვები გავვიკეთებენ და აგვისრუ-

ლებენ. ეს არსად ქვეყანაზე არ მომხდარა და ნურც არავინ ჩვენში მოეღოს ამას. მაშ, ისევ სიმხნე, ჩვენო თანამოძმენო, გამჭირახობა, შრომა, მეცადინობა და ნიდავ ზრუნვა თავის თავის განვითარებაზე, შვილებისა და სამწყსოს განათლებაზე.

ჟურნალის „მწყემსი“-ს გამოცემაზე ნების მიღების დროს ჩვენ შევსთხოვეთ მხურვალე გულით ღმერთს, მოენიჭებია ჩვენთვის ჯანმრთელობა თხუთმეტ წლამდე მაინც რომ შეგვძლებოდა ამ ორგანოთი სამსახური საზოგადოებისა და სამღვდლოებისათვის. ღმერთმან ისმინა ჩვენი ვედრება და აი აგერ ოცი წელიწადი შესრულდა და არასოდეს ჩვენი ჟურნალის გამოცემის საქმე არ შეფერხებულა. დღეს მეოც-და-ერთე წელს, ღვთის შეწევნით, ჩვენი გული იმავე მხნეობასა და იმავე საქმის სიხალისეს ჰგონობს, რასაც პირველად საქმის დაწყებისას გრძნობდა. ამ ენერგიას, და ამ სიხალისეს ჰპაღებს ჩვენს გულში ჩვენ თანამოძმეთა და ჩვენ ჟურნალის ხელის მომწერ ერის-კაცთა გამამხნეველები, მადლობისა და თანაგრძნობის წერილები. ეს წერილები ჩვენთვის დიდათ სანუგეშო არიან უსიამოვნებისა და შეწუხების დროს, რასაც ხშირად ვგრძნობთ ამ ქვეყნის წაღმა-უკუღმა ტრიალით და ზოგიერთ პირთა უჯგერო და უდიერის საქციელით. სრული დაიმედებული ჩვენ მუდმივ ხელის მომწერთა ჩვეულებრივ თანაგრძნობაზე, ვაცხადებთ ხელის მოწერას მომავალი წლისათვის „მწყემს“-ზე და «Пастырь»-ზე. ამასთანავე ვაცნობებთ ჩვენ მკითხველებს რომ მომავალი წლიდან ჩვენ განვიზრახეთ გამოცემა „მწყემსი“-ს ჟურნალთან ყოველ თვიურის ცალკე დამატებისა, ეს დამატება იქნება სამკურნალო და სპეკიალური ფურცელი. ამ დამატების გამოცემაზე ჩვენ უკვე შევიტანეთ შინაგან საქმეთა სამინისტროში თხოვნა და მიწერ-მოწერა უკვე დაწყებულია. იმედიც გვაქვს ნების მიღებისა. ეს სამკურნალო ფურცელი დაუფასებელ შემწეობას აღმოუჩენს სოფლის მოძღვართ და სამრევლოთაც, რომელნიც ასე ღვთის-ანაბარად არიან გაშვებულნი და უბრალო საექიმო დარიგების უცოდინარობით გამოუთქმელ წვალელებს მიეცემიან ხოლმე. ავად-მყოფობის დროს მღვდლებსა და სოფლის მასწავლებელთ, რომელნიც ასე დაახლოვებულნი არიან სოფლის ხალხთან, დიდი შემწეობის აღმოჩენა შეეძლებათ ამ ჟურნალის დამატებით. ფასი ჟურნალის

«მწყემსი“-ს დამატებით ეღირება 4 მან. *) ასე ჩვენო ძვირფასნო თანამოძმენო და მკითხველნო. შორს ჩვენგან უიმედობა, სასოწარკვეთილება და გონებით დაძაბუნება! გაუმარჯოს ღმერთმა ზნეობისა და სარწმუნოების განმტკიცებას, ჩვენს თვითგანვითარებას, სწავლა-მეცნიერების გავრცელებას ჩვენ შორის, ერთობასა და ძობას ჩვენ და ჩვენ სამწყსოთა საკეთილდღეოდ.

რედ. ჯგ. დ. ღამბაშიძე.

ჩვენის სამღვდლოების საჭიროება

(ხალხის მოკეთუთა სეუერადღებოდ).

დღეს მთელის რუსეთის იმპერიის საუკეთესო ინტელიგენცია ქვეყნის მეურნეობა-მრეწველობის განკარგებაზე და ხალხის ჭკვა-გონების გამდიდრებაზე ჰზრუნავს და ჩვენს სამღვდლოებას-კი საღათას ძილითა სძინავს მაშინ, როდესაც ყოველი მწყემსი კეთილი მოვალეა თითონ გაღუშალოს ხელის გულივით ქვეყნის გულშემატკივართ თავის სამწყსოს ათასნაირი საჭიროებანი და მათი საშველი საშუალებანი.

მართლაც და, ვინ უნდა იცოდეს ისე ზედმიწევნით ხალხის ზნე-ყოფა-ცხოვრება და მისი სულიერი და ნივთიერი საჭიროებანი, თუ არა ხალხის სულიერმა მამამ, რომელიც ნათლობიდან კუბოს კარამდე მრევლის ცხოვრების მეგულისპასუხე და მესაიდუმლოეა ჭირშიაც და ღმერთშიაც, მაგრამ... მაგარიც ეს გახლავთ, რომ დღეს ჩვენი სამღვდლოება სამარცხვინოდ დაბეჩავდა, მართოდენ ჯიბე-კუჭის მალმერთებელი ქვეყანას აღარ არგია, მრევლს მღვდლისა აღარაფერი გაეგება და მღვდელს მრევლის ჭირი და ღმერთი აღარ ეზიდება გულზე.

ერთის სიტყვით, ჩატყდა ხიდი ერთობისა მრევლსა და მღვდელს შორის და დეცა სარწმუნოებაც, რომელმაც იხსნა ჩვენი ქვეყანა მრავალ საუკუნოე-

*) სრულიად: დაწვრილებით გეგმას ამ დამატებისა შემდეგში გამოვაცხადებთ.

ბის განმავლობაში ათასგვარ განსაცდელისაგან და კიდევაც სარწმუნოებისაგან უნდა მოველოდეთ ხსნას, ვიდრე ჩვენი ერი ცივილიზაციის უმაღლეს მწვერვალამდის ავა მადლიანის სწავლა-ცოდნით. დიად, ან საკმაო განათლება უნდა ჰქონდეს ხალხს ან ღვთის შიში და სარწმუნოება, თორემ ადვილად გაანადგურებს მწარე ცხოვრების უთვალავი ქირ-ვარამი.

ყოველ მხრივ განვითარებულ მოძღვარს, რომელიც-კი წლის-წლობამდის სოფლის ხალხში ტრი-ალებს მოუსვენარ ბეზიას დაუცხრომელ ჯარასავით, ძალიან ადვილად შეუძლიან ჩაუნერგოს გულ-გონე-ბაში მდაბიო ხალხს ათასი რამ საკეთილო აზრი, ცხოვრებაში სახეიროდ გამოსადეგი სწავლა-ცოდნა და გამოსაფხიზოებელი თვით-ცნობიერება, მაგრამ ჩვენდა სამწუხაროდ, როგორც ვიცით, მღვდელსა და მრევლს შორის კარგა ხანია ჩანგრეულია ხიდი სულიერ ერთობისა და მღვდლის ქადაგება-მასლაათს აღარავითარი გავლენა აღარა აქვს ხალხში. მღვდე-ლმა რომ უოხრას მრევლს: ალაზანი თავ-დაღმა მი-დისო, იმასაც აღარ უჯერებენ. დახუთ ჩვენს ბედ-შაობას: რა ყოფა-მდგომარეობაში ვართ და სწორედ ამისთანა ბედ-უკუღმართ დროს მწყემს არ ძალუქს გზა დაბნეული ცხოვარი თვისი საკეთილო გზაზე დააყენოს და მითი დაიფაროს იგი ათასგვარ განსა-ცდელისაგან...

რამ დაბადა მრევლსა ზე მღვდელს შორის ასეთი სამწუხარო უთანხმოება?—მართალია, ბევრმა სხვა-და-სხვა მიზეზებმა (რომელთა ჩამოთვლა შორს წაგ-ვიყვანდა), მაგრამ უფრო-კი „კოდის პურმა“. აუღია, ბატონო, გაჭირვებულ მღვდელს საწყაო ნიტრა, გაუგდია წინ ტომარებ-აკიდებული სახედარი და ატოვის გლახასავით დადის სოფელში კარდაკარ კოდის პურისათვის, რომელსაც ორში ერთიც არ აძლევს და ათასნაირ შეურაცყოფასაც აყენებენ მღვ-დელს. რა ჰქნას მღვდელმაც? ისიც ოჯახის პატრონი კაცია და იმასაც ცხოვრება უნდა. ხშირად ისეთი დავი-დარაბა ასტყდება ხოლმე მღვდელსა და მრევლს შორის კოდის პურის გამოისობით, რომ უყურო, ნუ გაიგონებ ყურო და, ოვალო ნუ დაინახავო, — ამას-ღა იტყვიოთ იმ საშინელ შფოთისა და აყალ-მა-ყალის მომხილებელი. აი უმთავრესი მიზეზი სარწმუ-ნოების დაცემისა, სამღვდლოების ხალხში გავლენის დაკარგვისა და განვითარებულ კაცის სოფელში მღვდლად წასვლის უარ-ყოფისა.

საკვირველია, ღმერთმანი! დღეს რადგანაც ცხოვრება ვაჭირდა და გაძნელდა, ამისათვის გოგო-ლის „დერჟიმოდების“ ცხოვრების გაუმჯობესობასაც კი გულმოდგინედ სცდილობენ და ქვეყნის დედა-ბურჯ ხალხის მწყემსების ვაჭირვებას-კი ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევენ, რომ მღვდელსა ზე მრევლს შორის დამყარდეს ერთობა, მშვიდობა და სათნოება ქვეყნის წარმატებისათვის! მაგრამ იქნება ესაც ერთ-ნაირ პოლიტიკობის ბრალი იყოს?..

რომ ათასგვარ სიკეთე-მადლს აღარ იყოს ხალხი მოკლებული, კოდის პურის გამო მღვდლის მოძუ-ლებით, დიდი ხანია დაადგინა სასულიერო კაცთა-გან შემდგარმა კომისამ: კოდის პური შეიცვალოს ფუთზედ, რომელსაც ადგილობრივი ადმინისტრაცია უნდა ჰკრებდესო. ხსენებული დადგენილება კომი-სიისა უწმინდეს სინოდისათვის უნდა წარედგინათ დასამტკიცებლად, მაგრამ დღესაც არაფერი ისმის. რომელსაც-კი ჩვენის ხალხის წარმატება ენატრებათ და შეუძლიანთ რამ, დიდად საჭიროა ენერგიულად ეცადნენ, რომ, რაც შეიძლება ადრე და მალე, შეიცვალოს კოდის პური ფულზე, თორემ არ მო-ისპობა სხვა არას გზით მრევლსა და მღვდელს შო-რის სულიან-ხორციანად დამღუპავი მძულვარება და განხეთქილება.

ღმერთო მაღალო, დაუსაბამო! რამოდენი რამ საერთო წმინდა საქმეა გაუკუღმართებული ჩვენში, რომლისათვისაც ყველაზე უწინარეს ჩვენმა სამღვდე-ლოებამ უნდა აღიმაღლოს ხმა ჭეშმარიტების წინაშე და „სული თვისი დასდოს ცხოვართათვის“ ქვეყნის სასიკეთოდ, მაგრამ სად არი? სამღვდლოებას მრევ-ლისაგან გასტეხია გული და მრევლს—სამღვდლო-ებისაგან.

ყოვლად-შემქლე გამჩენმა ინებოს, რომ ჩვენ სამღვდლოებას სათნოიანი სულგრძელობით დაე-თმინოს მაცხოვრის ბრძანებისამებრ, ყოველივე გა-ჭირვება ზე შეურაცყოფა სამშობლოს წარმატების გულისათვის და თავისი დიდი და წმინდა მოვალეობა პირნათლივ აღესრულებინოს მრევლში კეთილ მეტ-ყველებით და ხალხის სულისა და გონების ამმაღლე-ბელ საქმეთა დაბადება-აღორძინებით.

მღვ. ვლადიმირ მაჭარაშვილის წერილისა გამოც.

(გნ. ფურცელი № 2281).

თავის წერილში მღ. მაჭარაშვილი აღნიშნავს იმერეთის ეპარქიის სამართლიან გოდებას იმის შესახებ, რომ მათი შვილები, სემინარიაში სწავლის დამთავრების შემდეგ, გვერდს უქცევენ მღვდლობას და უნივერსიტეტში შედიან სწავლის განსაგრძობათ; რომ ოთხკლასიანი სასულიერო სასწავლებელი ვერ ამზადებს მათ შვილებს სემინარიაში შესასვლელად, რაისა გამოც უმეტესობა სემინარიის გარეთ რჩება. შენიშვნა დიად საფუძვლიანი არის, მაგრამ მამა მაჭარაშვილისაგან ჩვენი სამღვდლოების გოდებისა და ცრემლთა ფრქვევის გასაქარვებლად დასახელებული საშუალება-კი უებარი არ უნდა იყოს. მამა მაჭარაშვილის აზრით, თუ ვინიცობა სასულიერო სასწავლებლის მოსამზადებელი და გასწვრივი კლასები დაიხურება, ამითი შესანახი ფულით კარგი იქნება თითოეულ მაზრაში, ან ორ მაზრაში მაინც, დაარსდეს სამ-განყოფილებიანი მოსამზადებელი კლასები, რომლებმაც სხვა-და-სხვა სასწავლებელთა პირველ კლასში შესასვლელად უნდა მოამზადონ შეგირდები. მიკვირს, რად დასჭირდა მ. მაჭარაშვილს ასეთი კლასების დაარსება, ან რა უნდა მოიგოს მათი დაარსებით სამღვდლოებამ? ეს მოსამზადებელი კლასები ვერასოდეს ვერ მოამზადებენ შეგირდებს პირველი კლასისათვის იმაზე უკეთ, როგორათაც დღეს ამზადებენ სასულიერო სასწავლებლის მოსამზადებელი კლასები. ამას გარდა, თვითოეულ მაზრაში რომ სამ-განყოფილებიანი სასწავლებელი დაეარსოთ, ეპარქიის ყველა მაზრებში ასეთ სასწავლებლებს (ადგილის შეძენა, შენობის აგება, ორ-ორი მასწავლებლების დაქირავება, მსასური, შეშა და სხ.) ხუთჯერ მეტი ხარჯი დასჭირდება იმაზე, რაც დღეს სასულიერო სასწავლებლის მოსამზადებელ კლასებს სჭირდება. ბავშვების შენახვა ასეთ სასწავლებელში თითქმის იმოდენსავე ხარჯს მოითხოვს, რამდენსაც ქუთაისში ითხოვს. ერთი სიტყვით, მ. მაჭარაშვილისაგან განზრახული მოსამზადებელი კლასები დღეს ჩვენთვის სრულებით საჭირონი არ არიან, რადგან პირველი კლასისათვის შვილის მომზადება თვითოეულ ჩვენგანს ადვილად შეუძლია თავის-სავე სოფლის, ან მახლობელი სოფლის სასწავლებელში. დღეს სწავლა-განათლების შესახებ ის არ

ითქმის, რაც ამ ოციოდე წლის წინეთ ითქმოდა. თუ ამ ოციოდე წლის წინეთ შორაპნის მაზრაში შვიდი-რვა ერთ-კლასიანი სკოლა იყო და არც ერთი ორკლასიანი, დღეს ამ მაზრაში ერთი საქალაქო სასწავლებელია და ასამდე ორივე უწყების პირველ დაწყებითი სასწავლებელი, რომელთაგან 22 ორკლასიანია. ნუ თუ ამოდენი სკოლების პატრონს კიდევ ცალკე მოსამზადებელი კლასების დაარსება სჭირდება? განა არ შეგვიძლია ამ სასწავლებლებში ჩვენი შვილები პირველ კლასისათვის მოვამზადოთ? კი შეგვიძლია, მაგრამ ჩვენ არ ვსარგებლობთ ამ სასწავლებლით. რაი და სასულიერო სასწავლებელს მოსამზადებელი კლასები აქვსო, აღარ ვიწუხებთ თავს, იქნება თუ არა ბავშვი 7—8 წლის პირ-და-პირ მივარბენინებთ ქუთაისში პირველ მოსამზადებელში შესაყვანათ. აქ კი ბევრი სხვა-და-სხვა ასაკისა და მომზადების ბავშვი იყრის თავს: 7—8 წლის შეგირდს 10—11 წლის ამოუჯდება გვერდში და ძლიერს ანბანის მცოდნეს—კარგი წერა-კითხვის მცოდნე, რომელიც სწორეთ პირველი კლასისთვის არის მომზადებული, მაგრამ უადგილობისა ან სხვა რაიმე მიზეზისა გამო პირველ კლასში არ მიუღიათ და პირ. მოსამზადებელში ზის. ასეთი აჭრელებული კლასი-კი ცუდ სურათს წარმოადგენს: პატარაები და მცირედ მომზადებულნი იჩაგრებიან, ვერ უწყვენ სწავლაში ყაირათს თავის კარგათ მომზადებულსა ლ მოზრდილს ამხანაგებს; ეს უკანასკნელები კი სიზარმაკეს ეჩვენებენ, რადგან მათ ორი-სამი წლის განმავლობაში არაფერს ახალს არ ასწავლიან. ჩემი ფიქრით, კარგი იქნება დაიხუროს სასულიერო სასწავლებლის პირველი ორი მოსამზადებელი კლასი და დარჩეს მარტო უფროსი მოსამზადებელი კლასი, რომელში შესასვლელადაც სულ ადვილათ შეუძლიათ ბავშვის მომზადება ცოტათი მაინც რიგიან სამრევლო სკოლებს, რომელთა რიცხვი მარტო შორაპნის მაზრაში დღეს 75-დე აღის. რომ ზოგიერთ სამრევლო სკოლას (ცოტა სწავლის საქმის გაუმჯობესობის შემდეგ კი ყველასაც) ადვილათ შეუძლია სამღვდლოებას ასეთი სამსახური გაუწიოს, ამაში მე დავრწმუნდი წელს ხსენებულ სკოლებში შეგირდების გამოცდის დროს. რაიცა შეეხება სასულიერო სასწავლებელსავე გასწვრივი კლასების დახურვას, ეს კიდევ უფრო სასურველი და ტვირთის შემსუბუქებელი იქნება სამღვდლოებისათვის, თუ კი ძირითადი კლასები დააკმაყოფი-

ლებენ ამ სამღვდლოების მოთხოვნის მოთხოვნის. დახუ-
რული ყველა გასწვრივი და ძირითადი ორი მოსა-
მზადებელი კლასის შესანახი ფულები, ჯიბეშიც
რომ არ ჩაიდოს სამღვდლოებამ, შეუძლია მოახმა-
როს როგორც იმავე, ისე საეპარქიო სასწავლებლის
ყოველნაირად გაუმჯობესობას, როგორც ამას სა-
ქიროდ იცნობს სასწავლებელთა მმართველობა და
სამღვდლოების დეპუტატთა კრება.

მღ. ს. ჭუმბურიძე

მიჯნაობა კანის მრავალ უმჯობესებათა.

(ნათარ. ფრიდრიხ კირსენის წიგნიდან „გზა ბედნიერებისაკენ“)

(გაგრძელება*)

რადღენამე სიტყვა მსაფილი (საყაფელთა) მჭუნვარებისა
გამა.

მსაფილია ჭმუნვარება წარმოადგენს ფრიად
გავრცელებულს სწეულებას ჩვენი დროებისას. წინა
საუკუნეებში-კი, წინააღმდეგ ბუღიზმის აღმსარე-
ბელი, ზარმაცი, პასიური ინდოელისა, ევროპიელი
ერები ცქვიტნი და მხიარულნი იყვნენ და მხოლოდ
აქა-იქ გაისმოდა პესიმისტური აზრები. რა თქმა
უნდა ხან-და-ხან ყოველი ადამიანი, განსაკუთრებით
სიკაბუკეში, გრძობს უსიამოვნო მარტოკაობას,
განიცდის წამებს, როდესაც ყველა ადამიანებში,
ყველა მოვლენებში მხოლოდ ცუდს მხარეებს-ლა
ამჩნევს. ისეთი იდეალისტებიც-კი, როგორც, მაგ.,
შილლერი, ლენუა, ანასტასი გრიუნი ზოგჯერ
პესიმისმისკენ გრძობენ მიდრეკილებას, რაიც ნათ-
ლად სჩანს მათის ნაწერებიდან. ისეთმა ოპტიმისტ-
მაც-კი, როგორც სოფოკლია, ერთხელ სთქვა:
„ყველაზე უკეთესი ადამიანისათვის ის იქნებოდა,
რო არ დაბადებულიყო“. დიდი განსხვავებაა—
ზოგ-ზოგჯერ გრძობს ადამიანი ქვეყნის სიცალიერეს
(припадки тоски), თუ ეთანხმება შობენგაუერის
მეცნიერულ შეხედულებას, რომ ეს ქვეყანა ერთ
ქრთილადაც არა ღირსო. თანამედროვე მწერალთა-
გან ასეთის აზრის გამოხატვლად ზე გამტარებელად

სიტყვა-კაზმულ მწერლობაში იყვენენ: ბაირონი, ჰეინე,
და ლგობარდი. ესლაც არსებობს მოდა, განსაკუთ-
რებით ნივთიერად უზრუნველ-ყოფილ ყმაწვილ კა-
ცობაში, რომ ისინი თავს პესიმისტებად აღიარებენ.
გამოვიძიოთ ხეირიანად ეს შეხედულება, რომ დამ-
ტკიცდეს მისი უსაფუძვლობა.

აზრი, ვითომც ჩვენი ქვეყნიერება ყოველად
უხეიროა, სრულიად უსაფუძვლოა, რადგანაც გვა-
გულვებინებს ერთის მხრით შესადარებლად სხვა
ქვეყნიერებათა არსებობასაც, მეორეს მხრივ კიდე—
რო ღმერთმა, როგორც ამას სერიოზულად ამტკი-
ცებს ოპტიმისტი ლეიბნიცი, მრავალ არსებულ
ქვეყნიერებათაგან ამოარჩია სწორედ ჩვენი ქვეყანა.
აზრი, ვითომც შესაძლო იყოს არსებობა უკეთესის
ან უარესის ქვეყნიერებისა, მხოლოდ ლოღიკის და-
ნასკენია, მხოლოდ ჩვენი ფანტაზიის ნაყოფია;
ნამდვილად კი არსებული ქვეყნიერება მარადის ერთი
იყო და არის. რომ ჩვენი ქვეყნიერობა (კოსმოსი)
მშვენირად მოწყობილია, ეს მტკიცდება მისის ხან-
გრძლივი არსებობით. რადგანაც ყოველი წამის მდგო-
მარეობა სამყაროსა შედგება ურიცხვ ძალთა საუ-
რთიერთო ზედ-მოქმედებისა, ამიტომ თუ არ არსე-
ბობდეს ქვეყნიერებაზე სრული ჰარმონია, იგი აქამდე
დაირღვევოდა,—დაიფუშებოდა. ამის დამტკიცება
აღვილია, თუ დაუკვირდებით ცის მნათობთა მოძრა-
ობას. როგორ შეიძლება, რამდენიმე მილიონი ვა-
რსკლავი ისე მოძრაობდეს, ისე ტრიალებდეს, რომ
ერთი მეორეს არ ეტაკებოდეს, თუ მათი სავალი
გზები წინაღვე განწყისებულნი არ იყვენენ?

თუმცა შობენგაუერი ამბობს, რომ ჯამი (რაო-
დენობა) ადამიანის უბედურებისა აღემატებაო ჯამს
ბედნიერებისას, მაგრამ ამ აზრის დამტკიცება ძნელია.
ჩვენ ეს აზრი სიმართლეს მოკლებულადაც გვეჩვენე-
ბა, თუ დაუკვირდებით და გამოვიძიებთ მარტო
ჩვენის დედა-მიწის ცხოვრებას. ცხოველებში, რომ-
მელნიც შეადგენენ დედა-მიწის მცხოვრებთა უმრავ-
ლესობას, ეჭვის მიუტანელად სიამოვნება აღემატება
უბედურებასა და ტანჯვა-ვაებას; ერთი იმიტომ,
რომ ისინი თავისუფალნი არიან იმ მრავალ სენისა
ზე უბედურებისაგან, რომელნიც სტანჯავს ადამიანს;
მეორეთ იმიტომ, რომ ისინი თავს ბედნიერად თსვლი-
ან, როდესაც აქვთ საკმაო საკვები და მუშაობისა-
განაც შესვენებულნი არიან. მაგრამ ჩვენც, ადამი-
ნებსაც მიუხედავად მრავალ უსიამოვნებათა, ცხო-

*] იხ. „მწევესი“ № 19, 1903 წ.

ვრება მრავალ ბედნიერ წამებს, გვაძლევს და ჩვენი სიამოვნება აღემატება უსიამოვნებას. იფიქრეთ მხოლოდ რამდენ უმაღლეს სიამოვნებას გვაძლევს ძილი და გაშოღვიძება, სიმძღრე, ცვლა შრომისა და შესვენებისა, ოცნებობა და სიზმრები, მოგონებანი და იმედები, დიოგენს ბოჩკაში, სნეულს, რომელიც მრავალ წელს ლოგინში ატარებს,—ერთის სიტყვით, ყველას შეუძლია თავს ბედნიერად გრძობდეს და მხიარული იყოს. ტურგენევი თავის „ცოცხალ ნაწილებში“ (ЖИВЫЕ МОЩИ) მშვენიერად ასურათებს ავად-მყოფ დედა-კაცს: „მე არაფერი მინდა“, ეუბნება ლუკერია სტუმარსა: «მე, მადლობა ღმერთს, კმაყოფილი ვარო».

ადამიანის ბედნიერებას, ამბობს შოპენგაუერი, უარ-ყოფითი (отрицательный) ხასიათი აქვსო. შეიძლება ეს მართალი ყოფილიყოს, თუ მხედველობაში გვექნებოდა მხოლოდ ზოგიერთი სიკეთე და სიამოვნება: სისაღე არის არა-ავადმყოფობა, სიმძღრე—არა, სიმშლილი, მყუდროება—არა მოძრაობა და სხ. მაგრამ ისინი ამისგან განა ჰკარგავენ რასმეს? პირიქით მათ ამით ფასი და მნიშვნელობა ემატებათ კიდევ. მაგ. 1813 წელში ნემენცები უფრო დიდად აფასებდნენ თავისუფლებას, ვინემ 1806 წელში. მხოლოდ ძნელი ავად-მყოფობის შემდეგ ამდგარს ადამიანს შეუძლიან შესაფერისად დაეცნოს სისაღე, ჯანის სიმრთელე. რაც შეეხება შრომას, არავინ იტყვის, იგი უარ-ყოფითი ხასიათისა არისო.

გარდა ამისა, შოპენგაუერი უარობს მნიშვნელობას გონებრივ სიკეთე-სიამეთა. იგი (გონებრივი სიამოვნება) დაუშრომელი წყაროა ბედნიერებისა. თვით პესიმისტი ფილოსოფოსი ყოველთვის დიდს სიამოვნებას გრძობდა ხელოვნებით, მწერლობით (ლიტერატურით) და მეცნიერებით მეცადინეობაში. იგი არავითარ სამსახურში არ იმყოფებოდა, მას არავითარი სავალდებულო სამუშაო არ ჰქონდა, მაგრამ მრავალი ბედნიერი წელი გაუტარებია გონების ვარჯიშობასა და მეცადინეობაში.

შემდეგ, შოპენგაუერი არავითარ ფასს არ სდებს ძლიერს ძალას ფანტაზიისას, გამოხატულობითი (წარმოდგენილობითი) ნიჭის მოქმედებას, თუმცა, როგორც წინეთაც ვთქვით, იგი ილაღიუზიად, გამოხატულობითი ნიჭის ნაყოფად აღიარებს სიკეთე-სიამეთა უმრავლესობას. ცხადია, ფანტაზიის წყალობით წარსულიცა და მომავალიც უფრო გარკვე-

ვით და ნათლად გვესახება თვალწინ. უბედურების მოგონებაც ზოგჯერ სამიამოვნო გრძობასაც ჰპაძებს ჩვენში. „როდესაც ხიფათმა ჩაიარა, იგი სასიამოვნო-თაც გვეჩვენებო“, ამბობს დიდი გიოტე. ფანტაზია, ყოველისფერს, რასაც იგი შეეხება, სასიამოვნო შარავანდელით ჰმოსავს. განა შოპენგაუერისთვის უმაღლესს და უდიდეს ბედნიერებას არ შეადგენდა ის გარემოება, რომ იგი თავს გენიოსად და ასკეტად სთვლიდა?

შოპენგაუერი ანგარიშში არ იღებდა, რომდენ ბედნიერებას აძლევენ ადამიანს მისი გრძობები, როგორც მაგ. სიყვარული. სიყვარული სიამოვნებაა, რომელსაც გრძობს ადამიანი სხვათა კეთილ-დღეობას ლ ბედნიერების დანახვით. სიყვარული იმდენად მაღალი და უანგარო გრძობაა, რომ ადამიანს აიძულებს თავის უარის ყოფას, სხვის საკეთილოდ მსხვერპლად შეწირვას. ამიტომაც შოპენგაუერს ძლიერ შემცდარი წარმოდგენა აქვს ადამიანზე, როდესაც ამტკიცებს, რომ ყოველივე ქვეყნიერებაზე ხელ-მძღვანელობს მხოლოდ ჭკვიანური ეგოიზმითო. რა თქმა უნდა, თვით მოყვარეობა, ე. ი., ინსტი-ნქტი თავის დაცვისა უმთავრესი ფაქტორია, უმთავრესი მამოძრავებელი ძალაა ადამიანის ცხოვრებისა; უამისოდ მისი არსებობა შეუძლებელი იქნებოდა; მაგრამ ეს გრძობა გაკიცხვის ღირსია, როდესაც აიძულებს ადამიანს დასთრგუნოს სხვები, ოღონდ-კი თავისს მიზანს მიახწიოს, სურვილი შეისრულოს. ზოგი დედის სიყვარულსაც ეგოისტურ გრძობად სთვლის, ჩვენ-კი ეს მოქმედება დიდ ცოდვად მიგვაჩნია. დიდი ზრუნვა, შრომა და ჯაფა სჭირდება დედას, როდესაც ბავშვი ჯერ ისევ უსუსურ მდგომარეობაშია.

„მისთვის, როგორც დედისთვის საჭიროა ყველა ის საკეთილო თვისებები, როდესაც ბოლი აძიძებს მას, ჯერ ისევ ავად-მყოფს, და მოითხოვს საზრდოს დასუსტებულისაგან; ამ სახით, ავად-მყოფობას ზედ ერთვის აგრეთვე ზრუნვა შვილის შესახებ“ (გიოტე) ხშირად შემდეგშიაც, როდესაც ბავშვი წარმოიზრდება, დავაჟკაცდება, იმას (დედას) წინანდებურად უყვარს თავისი შვილი მიუხედავად მისის შეცდომებისა, ცუდის მიმართულებისა, დაქვეითება-დაცემისა და ზოგჯერ წყენისა, რომელსაც ითმენს შვილისაგან დედის გული. „დედის გული—საუკეთესო, მარადის საიმედო და ფას-დაუღებელი საუნჯეა

შვილისთვის, მას არას დროს არ ეკარგება თავისი ფასი და მნიშვნელობა, იგი ძვირფასია იმ დროსაც კი, როდესაც აღამიანს თმაში ჭაღარა გამოფრევა. უოველ ჩვენგანს მხოლოდ ერთად-ერთი ასეთი საუნჯე მოეპოება“ (შტიფტერი). პესიმისტი-ნატურალისტი იბსენიცი-კი ქება-დიდებას შეასხავს დედის მხრივ თავის უარ-ყოფას, შვილის გულისთვის თავის გამომეტებას. გაკონის დედას შვილის გულისთვის გახურებული რკინა მიაქვს; როდესაც შვილი ცრუ მეგობრების ჩაგონებით ითხოვს მას სახლიდან, დედა ამასაც ითმენს უსაყვედუროთ (безъ пошота). „პიერ გენტაში“-კი დედის სიყვარული შემცდარ გზაზე მდგომი ფანტაზიორისთვის ერთად-ერთი მტკიცე ნიადაგია, რომელი მას არა ჰღალატობს.

ნ. კ—ხ.

(შემდეგი იქნება)

ელეგია.

დრონი იცვალნენ და ჩემს ობოლს სულს მეტად განეფლტო სიამოვნება,
დრონი იცვალნენ და მის ნაცვალში ვერ ისადგურებს წრთული გონება.

დრონი იცვალნენ, ჩემი ცხავრება ამ უნდას დაის არ ემონება,
და ამის გამოც ამა ცვლილებაში წილად მარგუნა მე დადონება.

დრონი იცვალნენ, ნეტარ-ზმანება ჩვეულებრივი თვალწინა ქრება,
და წარმოდგენა მრავალ-ფერადი სისინარულა არ შეფიქრება.

დრონი იცვალნენ, და სავალალოდ სამარცხვინო კი საჩინოდ ხდება;
ბელზებულისა ნაშობ—ნაყოფისა—ვინ ეურჩება, ვინ ერიდება!

დრონი იცვალნენ, ზნისა დაცემა, უთვისტომობა დღეს წინა დგება,

და მის მორეგში მოფარფარაშენი შურსა და ძმის სისხლს ეთაყვანება.

დრონი იცვალნენ, დრონი იცვალნენ, დიადი მცნების კავშირი წელება;
ვნატრობ იმ ჟამსა ოდეს ეს დროი გამოიცვლება, ახლად იშვება!..

როსტომ—გუბა.

მოწამილის გოდება ღ იმედიც.

მომეწმინა თავს ვერ ვართობ, ესდენ ფიქრი მიგრძობდება;
ბრუ შესვევა და ვლანდები, აზრი აღარ მიცნობდება.

საც კავიარ, გამოვიარ, მეუერება სულ გოდება;
ოხრა, უში, სულთ შემქმნი მიწუნარების მოწოდება.

არც არს ტკბილი ის დიმილი, ნებიერიც სულის შეება,—
სანუკრელი, სანურველი—დასაწაფი კემოვნება.

არც არს ღებნა, ის მოვლენა წინა ჟამის ნეტარება;
არც არს ძმური—ის ერთგული ხელ-ხართული წინ წარება!

აღარ არის, აღარ, არა, ერთობილი განმტკიცება;
ის საგრძნობი და საცნობი სთავისტომო დიდი მცნება!..

* *

მაგრამ არა! ვერ წარმიგვეთს მე ეს ჟამი სასოებას,
იმედი მაქვს კვლავ მივეკო სასურველი მე დროებას. .

თუმცა დრომან მომაწმინა, მაუძღურა, მიმცა ვნებას,

მაინც იგი ვერ შემიარევეს
ჩემსა რწმენას, შემეცნებას...

მგა ღრე და თანაც მომგვრის
ჩემს სხანატრო გულის ნებას,—
ერთობილი წინ სწრობილი
მადლს ვსწირავდე მე განგებას!

კვლავ მოღხენას და მოფლენას
ტკბილ-ღიმილით სულის შეებას
მიეგებები, განმიახლებს
სსსურველი გულის ნებას!...

როსტომ—გუმა.

ღიმიტრი ნადირაძის (მაჩხანელის) დასაფლავება

კვირას, 19 დეკემბრისთვის, ქ. სიღნაღიდან მოკიდებული ს. მაჩხანამდე (7—8 ვერსია სიღნაღიდან ქვემო მაჩხანამდე) ბუზივით ირეოდა, ყველა წოდებისა, სარწმუნოებისა და სქესისა, განურჩევლად. აქ შეხვდებოდით 80 წლოვან მოხუცსაცა და 5 წლის ყმაწვილსაც. ეს ამოდენა ხალხი მიემშურებოდა ღიმიტრი ნადირაშვილის ნაშუთის თაყვან-საცემლად; ყველანი ერთმანერთს შესტიროდნენ: „კაცო, ღიმიტრი აღა-რა გვყავს, ღიმიტრიო!“

ათი საათია და ღიმიტრის სადგურის ფართო ეზოში ტევა აღარ არის: მთელი ქიზიყი აქ შეგროვილა, აქ მოუყრია ყველას თავი. ყველას უნდა ღიმიტრის კუბოს დანახვა და დატირება; ყველა მისჩერებია ღიმიტრის სახლის ზემო-სართულს, მაგრამ მიღეთ ხალხში რომელი ერთა ნახავდა ღიმიტრის გაცივებულ გვანს. როგორც იყო, გაარღვიეს ხალხის ზღუდე და ჩამოასვენეს ღიმიტრი ეზოში. თან მოსდევდა გულ-დამწვარ-დათუთქული ოთხმოც წელს გადაცილებული მოხუცი დედა. საწყალი გულ-საკლავად გაჭიოდა ლოყებ დაფათრული. იმის ცოდვით ყველა იწოდა. დაიძრა მგალობელთა გუნდი და წაასვენეს მიცვალებული სამების ეკლესიაში აქ-კი გაიშალა ეს მოზღვავებული ხალხი ეკლესიის შვენიერ ვაკე და ფართო ეზოში. სამღვდლოება მრავლად იყო, რადგან ყველას უნდოდა მიცვალებულისადმი პატივისცემა დამემტკიცებინა.

წირვისა და წესის აგების შემდეგ წარმოსთქვეს სიტყვები მღ. ფ. კარბელაშვილმა; მ. ტყვეშაშვილმა, დ. ჯანაშვილმა, სიღნაღის მაზრის სამრევლო უკოლების ზედამხედველმა მ. დ. იაშვილმა. ამათ დაუხატეს იქ დამსწრე ქიზიყის ხალხს ღიმიტრის მოქმედება და ღვაწლი. მოხსენებულ სიტყვების გარდა, ერთმა გლეხთაგანმაცა სთქვა მოკლე სიტყვა. ამ სიტყვას აქვე მოვიყვან რადგან მოკლეა.

ამ გლეხმა ასე დაიწყო:

„საუფარელო და ძვირფასო ძმაო ღიმიტრი! მე რადა გითხრა! გაქო ვაი თუ მწარე ღიმილით მითხრა. რა შენი ქება მინდაო: აგუნსო შენი ღვაწლი და მოქმედება? ეს სომ ზატიოსანმა მამებმაც ბრძანეს. მას შემოგვწერე შენსავით, როგორც შენ შემოგვწერე? არა, ღიმიტრი, მე არ შემოგვწერები. მე მიუვარდა, მიუვარდა და შეუვარება იქამდის, სხნამ არ გაცივდება ეს ჩემი გული, როგორც დღეს შენი გულია გაცივებული. ესლა მე შენთან საქმე აღარა მაქვს, მე საქმე მაქვს ამ ზატიოსან სსხოგადებასთან: „ბატონებო, ეს ამოდენა ხალხი სქესის, სარწმუნოების და ხნოვანების განურჩევლად რამ შეგვეკრიბოს აქ? ღიმიტრიო, არა? გვიუვარს ღიმიტრი? „თუ არ გვიუვარდა და არა გვევარებოდა მას აქ რა გვიანდოდა, მიხსნებო. და, თუ-კი გვიუვარდა, როცა ჩვენთვის დატოვდა მშვიდ-მწუხრავალი და ზოგჯერ გაჭირვებული და შიშველი, რატომ მასინ არ შევიყარეთ და რათ შევაქციეთ ზურგი? არა უშავს-რა, შეუცდომელი არავინ არის ამ ქვეყანაზე, და მადლით, მთვინიანით ჩვენი შეცდომა. შეცდომას მიუტყვებენ სულგრძელნი და ღიმიტრიც სომ სულგრძელია. გგაბატოე, ძმაო ღიმიტრი, ჩვენი შეცდომა!.. საუკუნოდ იყოს შენი სსენება!“

ღიმიტრის კუბოს ამკობდა მრავალი გვირგვინი, ხელოვნურად გაკეთებული, და ნეღლი ყვავილებისა. «ივერია».

ს. ზ. კმრსკი.

(ნეკროლოგი)

ზირველ ოკდომბერს დიდის სუთ სსათხედ გარდაიცვალა უწმიდესი სინოდის კანცელარიის მართველი ს. გ. კერსკი. კერსკი თითქმის ნახევარი საუკუნე ემსახურებოდა სსსულიერო წოდებას. გარდაიცვალა 72 წლისა. კერსკი იყო მღვდლის შვილი ზენზენის გუბერნიიდან. განათლება მიიღო სემინარიაში და სემინარიის კურსის

კათაგების შემდეგ გაათავა უახანის აკადემია. აკადემიის კურსის შესრულების შემდეგ დაინიშნა ლისოვსკის სასულიერო სასწავლებლის ზედა-მხედველად, მერე წელს 1855 წ. დაინიშნა უმფროს მასწავლებლად და ებოძა მაგისტრობის ხარისხი. 1858 წელს დაინიშნა ობერ-პროკურატორის კანცელარიაში და აქ მოემუხადა უმაღლესი თანამდებობის მისაღებად. 1867 წ. 8 დეკემბერს, 35 წლის შობიდან, იგი დაინიშნა სამასწავლებლო კომიტეტის წევრად უწმიდეს სინოდთან და ხშირად იკზავნებოდა რევიზორად სასულიერო სემინარიაში და საზოგადოდ სასულიერო სასწავლებლების დასახედავად. 1873 წელს იგი მავადა თფილისის სასულიერო სემინარიაში რევიზორად. ბევრი ცვლილება მანდინა მან თფილისის სემინარიაში. მის მოხსენებას დიდ ყურადღებას აქცევდნენ სინოდში. უნდა სიმართლე ვსთქვათ, ბევრ რამეში ხელი შეუწყო თფილისის სემინარიას. კერძო წყალობით იყო, რომ თფილისის სემინარიაში დაიწყო მიღება გლეხის შვილების; იმის ანგარიშის შედეგი იყო, რომ ზანსიონკების რიცხვი გამრავლდა სემინარიაში. განსვენებული კერსკი იყო დიდი წინააღმდეგი უ-დ სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსის კაბრიელის ქუთაისში სემინარიის გახსნის შესახებ. ვეელას კარგად ახსოვსთ კაბრიელის ენერგიული მოხსენებანი და კრიტიკული განხილვანი კერსკის ანგარიშისა, რამელიც უწმიდეს სინოდს მართლაც მან. უწმიდესმა სინოდმა უ-დ სამღვდლო კაბრიელის საფუძვლიანი მოხსენებით ბევრი მოსაზრება კერსკის უარყო და არ დაამტკიცა. მტის-მეტად შესანიშნავია რკვარც განსვენებული ეპისკოპოსის კაბრიელის ისე ს. ვ. კერსკის ბიოგრაფიისათვის მიწერ. მწერს ამ უკანასკნელის რევიზიის ანგარიშების გამო.

1898 წელში უწმიდეს სინოდში ვნახეთ ს. ვ. კერსკი და აი სხვათა-შორის რა გვითხრა: „მართალია ერთს დროს მე ძლიერ წინააღმდეგი ვიყავი ქუთაისში სემინარიის დაარსების და საზოგადოდ იმერეთის ეპარქიის ზოგაერთ მოხსენებათა შესახებ, მაგრამ ამის შემდეგ ვეცდები, რომ ჩემის სამსახურით ვეკლავი აუნახდე-ყო თუ ვისმე რამე დააკლდა ჩემით. მაგრამ სამწუხაროდ აღარ დასცადა განსვენებულს...“

დკვ. დ. ღამბაშიძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

უმაღლესის დებულების ძალით შეიცვალა წესი ეგზამენებისა დედათა ინსტიტუტებში, კურს დამთავრებულთა დაჯილდოებისა დედათა საშუალო სასწავლებლებში და კონფერენციების შესახებ. * * კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველმა განმარტა, რომ ამიერ კავკასიის დედათა ინსტიტუტსა და საეპარქიო სასწავლებელში კურს დამთავრებულ ქალებს შეუძლიანთ სააფთიაქო შეგირდებად გამწესდნენ, უკეთუ მოწმობას წარადგენენ ლათინურ ენის ცოდნისას, რასაც კლასიკურ გიმნაზიის პირველ ოთხი კლასის პროგრამმა მოითხოვს. ვისაც მოხსენებულ სასწავლებლებში არ დაუთავრებია სწავლა და სურს აფთიაქრის შეგირდად შევიდეს, უნდა ეგზამენი დაიჭიროს გიმნაზიის ოთხის კლასის კურსის ცოდნისა, ბერძნულის ენის გარდა. აფთიაქრის შეგირდად შეიძლება შევიდეს აგრედვე ის ქალიც, რომელსაც საშინავო მასწავლებლის უფლება აქვს, უკეთუ ლათინურის ენის ცოდნის მოწმობასაც წარადგენს. იმ დღიდან, როდესაც შეგირდებად შეირიცხებიან, ორის წლის შემდეგ შეუძლიანთ აფთიაქრის თანამწმობაზედ დაიჭირონ ეგზამენი.

* * პეტერბურგის ბოგანო ხალხში სისწრაფით ვრცელდება დანაშაულობა და წესიერების დარღვევა. ამ ბოგანო ხალხს, ვგრედ წოდებულს ქუჩის პროლეტარიატს, უმეტეს ნაწილად შეადგენენ ხელოსანნი, სახელოსნოების შეგირდები, უსაქმოდ დარჩენილი მოსული მუშები და მათხოვრები. ამ გარემოებას დაუფიქრებია პეტერბურგის პოლიცია. ქალაქის უფროსს შეუთმუშავებიაზომები იმ მიზეზის მოსასპობად, რომელიც ხელს უწყობს დანაშავე ელემენტის გამრავლებას. სხვათა შორის, აზრად აქვთ: დააარსონ განსაკუთრებული ინსპექცია, რომელმაც თვალყური უნდა ადევნოს სახელოსნოებს და პასუხის გებაში მისცეს სახელოსნოების პატრონი შეგირდების სწავლებისა და შენახვა-მოვლის შესახებ კანონის დარღვევისათვის, გაათართონ არსებული მცირე-წლოვან დანაშავეთა ახალშენები და ააგონ ქალაქ-გარედ ახალი თავშესაფარები, სადაც სავალდებულო იქნება ხელობის შესწავლა, გამართონ მათხოვართა და პროფესიონალურ დანაშავეთათვის სატუსალოს მაგივრად შრომის სახლები სავალდებულო შრომით და გადაეცეს მათხოვართათვის მზრუნველობის საქმე ქალაქის თვითმმართველობასაც.

* * * კამენც-პოდოლსკის მომრიგებელ მოსამართლეს განუხილავს ერთი საინტერესო საქმე. გლეხის ქალს, გვარად კარჩისტაიას, განუცხადებია თავის სოფელელთათვის, ვითომ მას მინდორში ენახოს წმინდანი, თეთრის ტანისამოსით შემოსილი, ჯვრითა და წიგნით ხელში, რომელსაც უთქვამს, ჩამოვედი ზეციდან თქვენდა გამოსახსნელად ცოდვებისაგან და ის აღგილი, რომელზედაც მე ვდგევარ, უნდა აკურთხოთო. სოფლელებს დაუჯერებიათ ეს ქორი. მღვდელიც სიამოვნებით შეამხანაგებია მექორე ქალსა და დიდის ამბით უკურთხებია „წმიდა“ აღგილი. ჩქარა ხმა მოსდებია ახლო-მახლო მდებარე სოფლებსაც და აუარებელი ხალხი ფულითა და საჩუქრებით მისწყდომია ამ აღგილს თაყვანის საცემლად. მაგრამ საქმეში ჩარეულა პოლიცია, გამოუძიებია საქმე და პასუხის გებაში მიუცია კარჩისტაიას ქალი. სასამართლოში გამორკვეულა, რომ ქალს არაფერიც არ უნახავს და წმინდანის ნახვა იმის ოცნების ნაყოფი ყოფილა.

* * * ჩვენის ლონდონელ კორესპონდენტის წერილიდან გეცოდინებათ, რომ ჯონ მორლიემ გლადსტონის ბიოგრაფია გამოსცა. გაზეთები იუწყებიან: გლადსტონის ახალი ბიოგრაფია ინგლისელებმა სწორედ დაიტაცესო. პირველი გამოცემა — 125 ათასი ცალი წიგნი — 6 დღეში გაიყიდა. ჯერ წიგნი არ გამოსულიყო, რომ გამომცემლებს 50 ათასი ცალი გაყიდული ჰქონდა. რა დღესაც წიგნი გამოვიდა, გლადსტონის ბიოგრაფია 20 ვაგონით, წონით 80 ათასი კილო, ლონდონის სხვა-და-სხვა წიგნის მაღაზიებში გაგზავნეს. მორლიემ შრომის ფასად 10 ათასი გირვ. სტერლინგი მიიღო; გამომცემელმა სულ 2,750,000 მანეთის წიგნი გაჰყიდა. ასე ჰყვარებიან ინგლისელებს „დიდებული მოხუცი!“ („ივერია“)

* * * ნოემბრის 4-ს მოსკოვში დაიწყება რუსეთის „თავად-ახნაურთა საგუბერნიო წინამძღოლების კრება.“ კრებაში მონაწილეობის მისაღებად მიუწვევიათ ტფ. გუბერნიის მარშალიც თავ. დ. ზ. მელიქიშვილი.

* * * ხმები ისმის სასულიერო წოდებაში ზოგიერთ მოსამსახურე პირთა ადგილების გაცვლისა.

* * * საერო განათლების სამინისტრომ გამოსცა განკარგულება, საშუალო და სამოქალაქო ოთხკლასიან სასწავლებლის მასწავლებელთ მოუმატონ 20 პროცენტი არსებულ ჯამაგირისა.

შურნალ-გაზეთებიდან.

პირველად გაზეთი იაპონიაში 1871 წელს დაუარსებიათ. მას აქეთ გაზეთების რიცხვმა სწრაფად იმატა და ეხლა მარტო ტოკიოში გამოდის 20 ყოველ-დღიური გაზეთი, მთელ იაპონიაში-კი 300-ზე მეტი ყოველ-დღიური გაზეთია. ამას გარდა დიდძალი ყოველგვარი მიმოხილვა (ჟურნალი) გამოდის, ასე, რომ იაპონიაში სულ 2 ათასამდე პერიოდული გამოცემა იქნება. წელიწადში 100 მილიონამდე ფურცელი გამოდის. უმთავრესი გაზეთები შემდეგია: „იჟიჟი-შიმპო“ („ახალი ამბები“) — თავისუფალ უნივერსიტეტის გაზეთია; „ტოკიო ნიშ-ნიში“ (დღე და დღე ტოკიოში) — მარკიზ იტოს პარტიის გაზეთია; „კოკუშინ შიმპუნ“ — დამოუკიდებელი გაზეთია, ყველაზე სერიოზული და პროგრესიული; „ნიპონ-შიმპუნ“ („იაპონია“) — კონსერვატიული გაზეთია; „მაინიში“ („ყოველ-დღიური“) — პროგრესიული გაზეთია, პროგრესისტების ცნობილ მეთაურს შიმადა საბუროს ეკუთვნის; „იმიინ“ („ხალხი“) — გრაფ იტაგაკას ლიბერალურ პარტიის გაზეთია; „იომიური“ („მოამბე“) — დამოუკიდებელი გაზეთია, რადიკალებს თანაუგრძნობს; „იოროზუ-შოშო“ („სატახტო ქალაქის ათი-ათასი ახალი ამბავი“) — უმთავრესად სხვა-და-ბოროტ-მოქმედებს აჩენს, სკანდალებზე სწერს და სხვ. ამისთანებს ეტანება, ძლიერაა გავრცელებული უბრალო ხალხში. დანარჩენ გაზეთებში უფრო გავრცელებულია; „შოუო“ („ცენტრი“, „პოში“ („ახალი ამბები“), „მიიაკო“ („დღე-ქალაქი“) და „იამატო“. ამ უკანასკნელ ორ გაზეთს, უმთავრესად „გეიშები“ და „ყვავილის სახლების“ მუშტარი ჰკითხულობს. პროვინციალურ გაზეთებში ყველაზე ძლიერ გავრცელებულია გაზ. „ასაპი“ („მომავალი მზე“) — ოსაკაში გამოდის. იაპონელები ევროპულ ენებზეც სცემენ გაზეთებს. ამ გაზეთებში ყველას „ჯებენ მელი“ - ისჯობს. — ეს გაზეთი ინგლისურ ენაზე გამოდის. იაპონური მიმოხილვები ყველა საგანზე ჰბეჭდვენ წერილებს. ყველაზე მეტად მიმოხილვა „ტაივო“-ა („მზე“) გავრცელებული. ქალებს თავიანთი საკუთარი გაზეთი აქვთ „ონა ნო ტომ“, მუშებს კიდევ — „როდო-სეკაი“; მრეწველობისა, შინად-მოქმედებისა და ტექნიკის ყოველ დარგს თავისი საკუთარი ფურცელი აქვს. იაპონური პრესსა თავისუფლად სწერს ყოველს საგანზე.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საზღვრებსა და კეთილ-ზნეობაზე.

ს ი ბ შ ვ ა,

წმიდათა დიდთა მოწამეთა ანგეუთის მთავართა დავით და კოსტანტინეს აღეს.

მართალი ვითარცა ფინიკი აღყვავნეს, და ვითარცა ნაძვი ლიბანისა განმრავლდეს. (ფსალ. 91, 13).

შორეული ქვეყნის ბუნებიდანაა, ძვირფასნო მსმენელნო, აღებული—მოყვანილი შედარება. ფინიკი და ნაძვი ლიბანისა შეადგენენ იმ ქვეყნის მშვენიერებას, რომელსაც სახელად ეწოდება ურიასტანი, ალექსანდრის ქვეყანა, რომელიც ოდესმე ეპყრათ ურიათა დიდებულ მეფეთ დავით და სოლომონს, რომელიც ცნობილია ყველასათვის, როგორც ქვეყნიერების გამოხსნისათვის განწორციელებული იესო მაცხოვრის სამშობლო. მომხიბლავს, თვალთ-მიმზიდველს და დიდებულ სურათს წარმოადგენს როგორც ფინიკი, ისე ნაძვი ლიბანისა. კელაპტარივით სწორი, ოც-და-თხუთმეტ აღლის სიმალლეზე აბჯანილი, უშველებელი სისქის ხე, დაფენილი თავიდან ბოლომდე ბატის ფრთის მსგავსი საყენ-ნახევრიანი სიგრძის მწვანე ფოთლებით, საიღამაც დამატკევებელი მშვენიერებით გამოიყურებიან სუნელებითა უხვად მტრქვევი ყვავილები, რომლებიც ბოლოს უნდა გახდენ ტკბილ ნაყოფად და გამოკრულნი ოქროს ფერ პარკებში, იწყებენ ბზინვას ხსენებული ხე — სურათის მწვანე ფოთოლთა მდიდარ ხავერდზე ვით საქორწინო გვირგვინის ტოტი — აი საზოგადო და დაახლოვებითი სურათი ფინიკის ხისა, თუ ყველა ამას კიდევ ზედ დაუმატეთ ამ ხისავე ქვეშ აუცილებლად ამომდინარე ბროლისავით სუფთა და კამკამა წყლის ნაკადულოსაც.

ახლა წარმოიდგინეთ მეორე, წარჩინებული

სუნელოვანების წებოთი გაყენილი, თვალ-შეუვდენელი სიმალლის მცენარე, რომელსაც თექვისმეტი საყენის სიშორეზე უღარდელად გადუსროლია ოთხივ მხრივ მოხდენილი სამხეურივით ხშირი ფურცლებით დაბურული ტოტები და ამომჯდარა მიწიდან იმხელა სისქის ღეროთი, რომ ექვის კაცის ხელს გაუძნელდება მისი შემოწდომა — და თქვენ დაგებატებათ სურათი ლიბანის ნაძვისა.

აი ამ ბუნების საოცნებო საქაულთ ადარებს ღვთივ-განბრძნობილი წინასწარმეტყველი მეფე დავითი მართალს, წმინდა, ღვთის სათნო, ცხონებულ კაცს, როდესაც დასწერს — მართალი „ვითარცა ფინიკი აღყვავნეს, და ვითარცა ნაძვი ლიბანისა განმრავლდეს“.

მოყვანილი დასურათების შემდეგ ადვილი მისახვედრი უნდა იქნეს ჩვენთვის, ძმანო ქრისტიანენო, ფინიკისა და ლიბანის ნაძვის დიდი მნიშვნელობა ფრინველებისთვის. კითხვა არ უნდა, რომ ეს ხეები მეტად სასურველი, მეტად მიმზიდველი, მეტად საიმედო თავშესაფარად, უტყუარ მოსასვენად და სანატრელ სავანედ ექნებოდათ მიმჩნეული ფრინველებს. ცხადია, რომ ამ ხეებს მიაშურებდა, უეჭველად, სიცხისა და პაპანაქებისაგან შეწუხებული ფრინველი, აქ, ამ ხეების ხშირი ფოთლების საბან ქვეშ შეფარებულს გადუფარდებოდა გულიდან დარდი შიშისა და მტრისა, ქარისა და სეტყვა-ავდრისა და სხ. და სხ.

მაგრამ განა აქ, ჩვენს ახლო, ჩვენს გარემო-კი არაფერს ვამჩნევთ, არაფერს ვხედავთ ისეთს, რომ გვაგონებდეს სწორეთ ამ ფრინველთა მიმზიდველი მცენარეების დიდებულ სურათს? განა ამ წმიდა უდაბნოს დღევანდელი მდგომარეობა ერთობ საგულისხმო და ჩასაფიქრებელი არ არის ამ მხრივ? განა წმიდათა მოწამეთა დავით და კოსტანტინეს საფლავი იმგვარივე ძვირფას და სანატრელ თავ-შესაფარად არ მიაჩნიათ მორწმუნეთა, როგორც აყვავებული ფინიკი და ფართოდ გაშლილი ლიბანის ნაძვი გარეულ ფრინველებს? აბა, ბძანეთ მაშ რა ძალას შეუკრებია ეს ერი? რისგამო დაუტოვებია ქალსა და ვაჟს თავისი საცხოვრებელი ბინა და მოუტანებია ამ სავანესთვის?

პასუხი ყველასათვის ცხადი და მისახვედრია: ქრისტიანენი მოსულან დღეს ამ წმიდა ალაგს სწორეთ იმ აზრით და იმის გამო, რა აზრით და რის

გამოც ეტანებიან ფრინველები ფინიკსა ღ ლიბანის ნაძვს. უსამართლოდ დევნულნი, ძალ-მომრეობით დაჩაგრულნი, სიღარიბით შეწუხებულნი, სნეულები-სგან დაუძლიურებულნი, სიკვდილისაგან გულდაკო-დილნი, ცოდვათა გამო სასოწარკვეთილების უფსკ-რულამდე მისულნი, სვინდისისგან მწარედ დასჯილნი — აი ვინ შეჰმოკრებიან დღეს დავით და კოსტანტინეს უბრწუნელ გვამთა აჩრდილს და მტკიცედ სასოებენ, რომ აქ, ამ წმიდა ჩეროში იგინი იპოვიან სულიერ მოსვენებას, განიკურნებიან ხორციელი და სულიე-რი სნეულებისაგან, ჩამოიხსნიან ცოდვათა მძიმე ტვირთს, გაიღხებენ ღ გაითბობენ გულს მოყვასთა სიბრალულისა და სიყვარულისათვის, მოაკვდინებენ ამპარტავნებას, შეიმოსენ სიმდაბლეს, მოიძიებენ სულიერ მხნეობას და შეირიგებენ გარისხულ სვინ-დისს. აი რა აზრს შეუკრებია ეს ერი, აი რის შე-საძენად, რის მოსაპოებლად, რის მისაღწევად მო-სულა დღეს ქალი და კაცი ამ წმიდა საეანეს!

ღიად, ეს ყველა წმიდა და საღმრთო აზრია, მეტად ხელსაყრელი და საქებარი მიზანია, მხოლოდ საჭიროა ვიცოდეთ, აღწევს ამ მიზანს, ისრულებს თუ არა, აქ მოსვლით კაცი ამ სასიქადულო გულის წადილსო: იკითხავს ვინმე თქვენგანი. მაგრამ განა შეიძლება ამ შემთხვევაში რყევა და ექვიანობა! კარგად ჩააკვირდი, ძმაო, მლოცველთა ღმობიერებით. აღესილი სახის გამომეტყველებას, მიაქციე ყურად-ღება რაზომი სასოებით და გულდაჯერებით მიუ-პყრიათ მათ თვალი წმინდანების გვამთათვის, და ყველაფერი ცხადი გახდება შენთვის, ყოველი ექვი გაგშორდება გულიდან და სცნობ, რომ არა რა ქვეყნიურს ძალას, გარნა ღვთის მადლისა არ ძალუძს მიანიჭოს ამ ტანჯულთ და წამებულთ ის სულიერი შვება და სიხარული, ის ნუგეში და გამხნეება, ის ღმობიერება და კმაყოფილება, რომელსაც ასე ცხა-დად და ნამდვილად გრძნობს აქ თვითთელი მათგანი, რომელსაც თავისუფლად ეწაფება აქ დიდი და პატარა, რომელიც მაცოცხლებელ მზის სხივად ეფინება მათ გულს, გამკურნავ და გამამთელებელ საღბუნად ჰხვდება მათ სულისა და გულის ღრმა იარა ჭრილო-ბათა.

ოჰ, რა მადლი და კურთხევა ღვთისა დატრი-აღდებოდა ჩვენშორის, რა გასახარელი და სანატრე-ლი შეიქნებოდა ჩვენი ცხოვრება, რომ მტკიცედ, წაუშლელად და ამოუფხვრელად ვიბეჭდავდეთ გუ-

ლის ფიცარზე იმ მაღალ და ღვთის სათნო მიდრე-კილებას, რომლითაც ამ წამს გამსჭვალულია თვი-თეული ჩვენგანი! რა სასურველსა და სანატრელ სახეს მიიღებდა ეს ჩვენი ღღევანდელი ერთი-ერთმა-ნეთის სამტროდ, ერთი-ერთმანერთის დასაჩაგვრელად და გასანადგურებელად გამოწყობილი, ბოროტებაზე და უსამართლოებაზე აშენებული ცხოვრება, რომ სიმართლის შეძენისა, წმიდათა დავით და კოსტან-ტინეს ცხოვრების კვალზედ დადგომისა და მათ მოქმედებათა მიბაძვის საღმრთო სურვილს, რომელიც ამ წამს დიდად გვწყურია ყველას, ვიქცევდეთ სუ-ლის მიუცილებელ მოთხოვნილებად, მუდამ ამ კეთილ აზრს ვაღვეთ, ყოველ ჩვენ სიტყვას, ყოველ საქმეს მისდა კვალად, მისდა შესაფერად ვარიგებდეთ! მაშინ დედა-მიწა იმზომად აღარ იქნებოდა დამძიმებული ჩვენი უსამართლოებით და ბოროტებით, მაშინ კა-ცთა შორის გამეფდებოდა სასურველი სათნოება, მაშინ ქვეყანა გახდებოდა წმინდათა საბძანებელად, მაშინ ყველა დარწმუნდებოდა და ყველა მეფე და-ვითთან ერთად ხმა მაღლად აღიარებდა: მართალი ვითარცა ფინიკი აფუკავს, და ვითარცა ნაძვი ღიბანისა კანმზავდეს.

ეხლა?! დიდხანს შეგვრჩება ღმობიერებ, რომ-ლითაც ამ წამს მომბალი გვაქვს ყველას გული? არ უღალატებთ, არ მივივიწყებთ სიჩქარით იმ წმინდა ცხოვრების სურათს, რომელსაც ამ წამში ვგრძნობთ ყველანი? წმიდათა დავით და კოსტანტინეს მეოხე-ბით მიღებულ ღვთის მადლსა და კურთხევას გაუ-ფრთხილდებით როგორც ძვირფას საუნჯეს და არ შეურაცხვეყოფთ მას უშვარი სიტყვით და საქმით, არ დაეკარგავთ მას გზაშივე ჩვეულებრივი დაუღვე-რობისა და უღები ცხოვრებისადმი მიზიდულობის გამო?..

მაგრამ ნუ, ნუ გამოუღვებით ამ კითხვების ძიება-გამოკვლევას, ნუ გავიმწარებთ საღღესასწაუ-ლო გუნებას. უმჯობესია სულით და გულით მივ-მართოთ ჩვენს მფარველებს, ჩვენს მეოხთ, ჩვენს ანგელოზებს, ჩვენს პატრონებს, ჩვენს ზეციურ გვი-რგვინთ წ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს და გულ-მოდგინეთ შევსთხოვათ: ღვაწლით მოსიღნო დიდნო მოწამენო დავით და კონსტანტინე, ნუ მოიხსენებთ შეგვინდეთ და მოგვიტევეთ ყოველნი შეცოდებანი, უსჯულოებანი და ბრალნი ჩვენნი, რომლითაცა განგარისხეთ და გაგამწარეთ წარსულსა

წელსა. ნუ მოგვიძულებთ, ნუ მოგვიშლით და ნუ მოგვაკლებთ ჩვენ უღირსთა მამობასა, პატრონობასა და მფარველობას ოქვენსა; გამოგვიტხოვეთ ჩვენთვის ჯვარცმულისაგან სიშრთელე და დღეგრძელობა, მშვიდობა და მყუდროება, სიუხვე საზრდელისა და ჰაერთა კეთილ-შეზავება, სიყვარული მიუღრეკელი ღვთისა და მოყვსისადმი, ძლიერა ბოროტთა ზედა გულის თქმათა ჩვენთა და განწყობა ცხოვრებისა ჩვენისა სათნოდ და საღიბებელად ღვთისა, სასიქადულოდ და საქებელად თქვენდა, სასიხარულოდ და სანუგეშოდ ეკლესიისა. ამინ.

უბისკაზხსი ლეონიდი.

ყველას საშუკადღებოდ.

ძლიერ სამწუხაროდ მიგვაჩნია, რომ ეხლანდელ დროში იშვიათად შეხვდებით წიგნთსაცავებს, რომელნიც საკომისიოდ მიღებული წიგნების ანგარიშს იძლეოდნენ რიგიანად. ხშირად წიგნების გამომცემლები 20% და 30% უთმობენ თითო მანეთზე, მაგრამ ზოგიერთებისაგან გასყიდული წიგნების ფა-

სიდან სულაც ვეღარას იღებენ. საჩივრის გამართვა ამისთანა წიგნთსაცავების პატრონებთან მოუხერხებელია ხოლმე. გვიკვირს, რომ წიგნების მყიდველები თვითონ ავტორების და გამომცემლებისაგან არ იბარებენ წიგნებს, როცა მათ ერთად ათი და მეტი ცალი სურსთ მოიპოვონ. გამომცემლები მათ დაუკლებენ თითო მანეთზე 20% და ნუ თუ ეს მათთვის სასარგებლო არ არის? ვაცხადებთ საყოველთაოდ, რომ ვინც პირდაპირ ჩვენთან გამოიწერს წიგნებს არა ნაკლებ ერთი ათი ცალისა ან ათი მანეთისა ყოველთვის 20 პროც. დაეთმობა მანეთზე და თუ რკინის გზით შეიძლება გაგზავნა მაშინ გასაგზავნისაც არ იხდიან, — უფასოდ გაგზავნებათ.

ამასთან ვაცხადებთ საყოველთაოდ, რომ ჩვენი გამომცემები ყველას შეუძლია მოიპოვონ ქუთაისში წიგნის მკაზმელ მეიერ შინოვიჩთან, რომლის სახელოვნო არის დიდი გიმნაზიის პირდაპირ; თფილისში წერა კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების წიგნთსაცავში; ყვირილაში ვაჭარ იორდანე ცერცვაძის მაღაზიაში და ჟურნალის, მწყემსი-ს რედაქციაში და სტამბაში.

ქუთათურ ხელის მომწერლებს ჟურნალები შეუძლიათ მიიღონ ზემოხსენებულ მეიერ შინოვიჩთან და აქვე ყველას შეუძლია მიღება ყოველ გვარ მოწმიბათა ბლანკთა და ჟურნალთა.

ჩვენ რედაქციაში დღეს იმექონება აგრეთვე ზოგიერთების თხოვნისამებრ სლავიანურ ენაზე პატარა ტანის ტრაპეზის სახარებანი, „მოღებნის“ წიგნები, ჟანები და დავითნები.

რედ. დეკ. დ. ლამბაშიძე.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალიტერატურო განყოფილება: რედქციისაგან, დეკ. დ. ლამბაშიძისა. — ჩვენი სამღვდელთების საჭიროება. — მღვ. გლადიშირ მაჭარაშვილის წერილისა-გამო, მღ. ს. ჭუმბურიძის. — მიზეზები კაცის მრავალ უბედურებათა, (თარგ.) ნ. კ. ხ. — ელვია (ლექსი) როსტომ — გუბასი. — მოწყენილის გოდება და იმედიც, (ლექსი) იმისივე. — დიმიტრი ნადირაძის (მაჩხანელის) დასაფლავება. — ს. ვ. კერსკი, (ნეკროლოგი) დეკ. დ. ლამბაშიძისა. — ახალი ამბები და შენიშვნები — ჟურნალ-გაზეთებიდან.

სწავლა და მაცნეობა შრისტიანოვკის საკრწმნოებასა და კათილ-წნოვკაზე: სიტყვა, წმიდათა დიდთა მოწამეთა არგვეთის მთავართა დავით და კონსტანტინეს დღეს, ვპის. ლეონიდის.

— ყველას საყურადღებოდ.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ლამბაშიძე.

Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою Архимандритъ Георгій 31 октября 1903 г.

Типог. редакци журн. „Пастыр“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Квирилахъ въ собст. домѣ.